

گذری بر صنایع دستی

عشایر

استان ایلام

مؤلفین

یارمحمد کریمی

طیبه چراغی

۱۳۹۵

سرشناسه : کریمی، یارمحمد.
عنوان و نام پدیدآور : گذری بر صنایع دستی عشایر ایلام /
مؤلفین یارمحمد کریمی، طیبه چراغی.
مشخصات نشر : ایلام: جوهر حیات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری : ۸۹ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۲۵-۹۲-۰
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : صنایع دستی -- ایران -- ایلام
رضی : Ilam -- Iran -- Handicraft
: سه افزوده : چراغی، طیبه، ۱۳۶۳ -
رده بندی : ۱۳۹۵ ک ۴۹ الف / ۱۰۸ TT
رده بندی دیوید : ۷۲۵/۵۰۹۵۵۴۵۲۲
شماره کتابت : ۴۴۷۱۸۸۲



گذری بر صنایع دستی عشایر استان ایلام

مؤلفین: یارمحمد کریمی، طیبه چراغی
ناشر: انتشارات جوهر حیات
شمارگان: ۱۰۰۰
طراح جلد: الهی دهبالایی
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۲۵-۹۲-۰
قیمت: ۱۰۰۰ ریال

نشانی: ایلام، بلوار دانشجو، روبروی دانشگاه پیام نور، مجتمع تجاری آریان

تلفن: ۰۸۴۳۲۳۳۲۰۴ همراه: ۰۹۱۸۳۴۲۱۹۵۱ joharhayat91@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
	فصل اول: کلیات
۱۹	سیمای عشایر استان ایلام
۲۳	تعریف صنایع دستی
۲۴	صنایع دستی در ایران
۲۶	صنایع دستی در استان ایلام
۲۷	صنایع دستی ایلات و عشایر استان ایلام
	فصل دوم: انواع صنایع دستی عشایر استان ایلام
۳۳	آویز اسفند دانه (اسپند دانه، اسپند دان، اسپین دان)
۳۴	ابزار آلات تولید
۳۶	ابزار آلات فلزی
۳۸	افسار (اوسار، هاوسار، لقام)
۳۹	بالان (کُوان)
۴۴	جُل (جِل)
۴۵	جوال (دَر دَ نام، دَراو بان)

٤٦.....	چیت
٥٢.....	حصیربافی
٥٦.....	خراطی
٥٧.....	خورجین یا هگبه (هگوه)
٦٠.....	دوکریسی (دیگریسی یا تَهشی)
٦١.....	رِسمان (رسن، طُناف، پَلنگ، آوهار)
٦٢.....	زیو، آلات (میرگ جات)
٦٤.....	سیاه چادر (دوار)
٦٧.....	سفالگری
٦٨.....	عبابافی طره سی
٧٠.....	قالی و قالیچه
٧٢.....	کوسن (زیر مرکی)
٧٣.....	گلدوزی
٧٣.....	گلیم یا پلاس (لهی)
٧٧.....	گیوه (کلاش، پاپوش)
٧٨.....	ظروف چرمی یا پوستی
٨٣.....	نمَد (ناو یا تکیه)
٨٦.....	نمکدان (خوادان، خوایان)
٨٧.....	هاون چوبی (چالگ یا چال میکت)
٨٩.....	فهرست منابع

پیشگفتار:

خواننده گرامی هم‌چنان‌که واقفید در کشور پهناور ایران از دیرباز امپاطوران، حکام، خوانین و بزرگان ایلات و عشایر به منظور دسترسی به مراتع و چراگاه‌ها و پرهیز از گزند تغییرات جوی و ... ناچار به کوچ و تنبیر مرتعیت بوده‌اند. بر این اساس می‌توان ادعا کرد اساساً "جامعه عشایر، دایر حوامع روستائی و شهری است. وجود شهرهای آباد و پرجمعیت، ماکم و آلاستو و ... در گذشته تنها بخش کوچکی از جمعیت عشایری آن دایره بوده‌اند که بواسطه ضرورت‌های خاص دایر شده‌اند و بعضی از این اقمتگاها (شهرها یا روستاها) ماهیت بیلاق و قشلاق داشته‌اند.

- جامعه عشایر برای تأمین معیشت خویش در دفع از زیست بوم و سرمایه خود علاوه بر بهره‌برداری از تولیدات دامی، ناچار به بهره‌گیری از سایر بخش‌ها از جمله کشاورزی (زراعت - باغبانی)، صنعت و ... بوده‌اند که ناگزیر با بهره‌گیری از هنر نیاکان مخترع و مبتکر بعضی از ادوات را تولید نمودند که همین امر عشایر را خود به خود به سمت و سوی تولید صنایع دستی اعم از ابزار آلات تولید

(دامی، فلزی، چوبی و ترکیبی) و تولید ظروفی از جنس سنگ، خاک، چوب و حتی الیاف کشانید.

- جمعیت عشایر استان ایلام حدود ۲ درصد از جمعیت کشور و ۱۱ درصد جمعیت استان را تشکیل می‌دهد و در سنگر تولید ارگانیک با حداقل‌های رفاهی به‌عنوان مدافعان و حافظان آئین و سنن و فرهنگ و ارزش‌های گذشته‌ها باقی مانده‌اند؛ پدیده کوچ عشایر یکی از جاذبه‌های مهم گردشگری فرهنگی در هر استان بشمار می‌رود، از این رو تلاش در راستای حفظ این پتانسیل از ضرورت‌ها حس می‌شود و مؤلفین سعی بر آن داشته‌اند تا تنها بخشی از توانمندی جامعه عشایر را به عنوان ((گذری بر صنایع دستی عشایر استان ایلام)) به محضر شما تقدیم نمایند تا شاید علاقه‌ندان دیگر بتوانند توانمندی‌های کامل عشایر را به آگاهی عموم برسانند.

- یقیناً "اطلاعات گردآوری شده در صفحات آتی کامل نخواهد بود و علاقمندان به جامعه عشایر و بافت تاریخی آنان می‌توانند اطلاعات و اسناد کامل‌تر را جهت کمک به تألیف مرجعی کامل‌تر از توانمندی‌های عشایر استان به آدرس ایمیل‌های ذیل ارسال نمایند: armohamad_karimi@yahoo.com, tacheraghi13@gmail.com

- نظر به اینکه جامعه مورد مطالعه فراتر از ۱۲۰ نفر نیست، یقیناً

در پهنه استان با زبان‌های مختلف کردی، عربی، لری و لکی و با لهجه‌های متنوع، مجموعه حاضر نمی‌تواند نام محلی کلیه صنایع

دستی عشایر را احصاء کرده باشد که از این حیث قبلاً" پوزش مؤلفین را پذیرا باشید.

والسلام و علیکم و رحمه ا... و برکاته

مؤلفین

www.ketab.ir

مقدمه

صنایع دستی، گزارش‌گر صنعت و هنر نیاکان و بیان‌گر هنر و ذوق مردم هر کشور است و می‌توان آن را جلوگاه آفرینش هنری مردم یک مرز بومی و ذوق و سلیقه معاصران دانست. امروزه با نگاه به صنایع دستی هر قوم و قبیله‌ای به روشنی می‌توان دریافت که آن قوم چه مرحله‌ای از روند تکامل را تجربه کرده و اکنون در چه جایگاهی قرار دارد (پاپ‌زن و همکاران، ۱۳۹۰).

صنایع دستی ایران علیرغم فشار و شیب‌های فراوان و حتی با توجه به بی‌مهری‌هایی که در برخی از دوران‌ها پشت سر گذاشته، توانسته است در زمره با ارزش‌ترین هنرهای کاربردی جامعه مطرح گردد و نه تنها از جنبه‌های فرهنگی بلکه از جهات اقتصادی و اجتماعی نیز احترام و توجه و عنایت جهانیان را به خود جلب کند؛ به‌طوری که بسیاری از صاحب‌نظران، ایران را یکی از سه قطب مهم صنایع دستی آسیا و جهان می‌دانند و از نظر تنوع شاید در صدر تمامی کشورها قرار داشته باشد. در این میان جامعه‌ی عشایر ایران به عنوان یکی از جوامع تاثیرگذار در فرهنگ و هنر ایران دارای جاذبه‌های هنری در صنایع دستی است که این صنایع تاثیر گرفته از سنن، آداب و رسوم،

محیط طبیعی زیست بوم‌های زندگی عشایری است که زمینه‌های اصلی آن مناظر و دشت‌های سرسبز است و عشایر در آن‌ها زندگی و یا در مسیرهای آن کوچ می‌کنند؛ قالی‌بافی، گلیم‌بافی، گبه، سیاه چادرها و لباس‌های محلی حاصل فکر، اندیشه و خلاقیت زنان و مردان عشایر است.

صنایع دستی در استان ایلام با توجه به زندگی عشیره‌ای و امکانات خوبی که در استان وجود دارد چون از زمان قدیم به صورت جنبه‌ای سوداگرانه و دیگر جنبه‌ها وجود داشته، امروزه نیز همانند سایر استان‌های کشور صنایع دستی ایلام و صنایع دستی عشایر این دیار منحصر به فرد است. روی تآکون تلاش‌های علمی و تحقیقات انجام گرفته در زمینه معرفی صنایع دستی عشایر استان ایلام اندک صورت گرفته، به همین منظر بر آن شدیم به منظور شناسایی، حمایت، توسعه، ترویج و معرفی گوشه ای از هنرهای سنتی، دست‌بافته‌ها و صنایع دستی عشایر استان ایلام اقدام نماییم. بر این اساس با استفاده از تحقیقات میدانی و شناسایی خانوارهای عشایری که در کار صنایع دستی اشتغال داشتند با انجام هماهنگی‌های قبلی با این افراد دیدار و نسبت به جمع‌آوری اطلاعات و شناسایی صنایع دستی آنان اقدام نمودیم، امید است این کتاب قادر باشد توانمندی‌ها و صنایع دستی ارزنده جامعه عشایر استان ایلام را به خوبی به مخاطبان معرفی نماید.